

## BẾN XƯA – TORNA A SURRIENTO

Nhạc: Ernesto De Curtis – Lời Việt: Thanh Trang



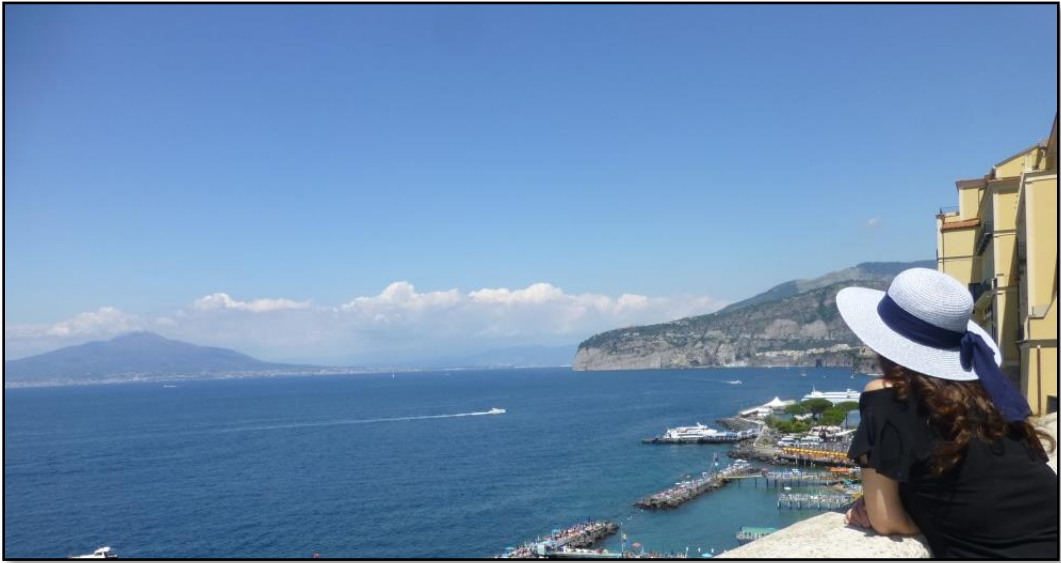
Tiết trời ở tiểu bang Virginia, Hoa Kỳ đã trở lạnh. Sau Lễ Tạ Ơn, nhiều nơi đã sửa soạn đón Lễ Giáng Sinh với đèn màu lung linh bên ngoài nhà; những ngọn nến trắng tỏa sáng trong đêm ở cửa sổ; và cây thông bên trong nhà lấp lánh những ngọn đèn nhỏ đủ màu thật đẹp và ấm cúng.

Tôi nhớ đến Sài Gòn “ngày tháng cũ”: vào những ngày cuối năm nhiệt độ giảm, cũng có chút gió lành lạnh để các thiếu nữ có dịp khoác chiếc áo len mỏng lên áo dài tha thướt xuống phố, dọc theo Lê Lợi, Nguyễn Huệ, Thống Nhất... hướng về Vương Cung Thánh Đường dự lễ buổi tối.

Những người xa quê, dù trong hay ngoài xứ, vào những dịp Lễ lớn không khỏi tăng nỗi nhớ nhung! Nhạc Sĩ Thanh Trang cũng có lẽ vì thế mà cảm xúc để soạn lời Việt, tựa là **Bến Xưa**, cho nhạc phẩm nổi tiếng **Torna A Surriento** của Giambattista và Ernesto De Curtis, với những lời tha thiết của người viễn xứ chưa biết khi nào trở về quê cũ!

**Phan Anh Dũng**



11.28.2006 / hiệu đính: 5/15/2023




**Ảnh PAD chụp tháng 6 năm 2018 tại Sorrento**

Mời quý vị thưởng thức ca khúc: **BẾN XƯA**  
(**Torna A Surriento** – Nhạc: **Ernesto De Curtis**)

Hòa âm & Lời Việt:  [Thanh Trang](#) (California – USA)

Tiếng hát **Tâm Hào** (Rockville, Maryland – USA):  [Youtube](#)  [MP3](#)

Tiếng hát:  [Vũ Trung Hiền](#) (Pasadena, California – USA)

## *Bến xưa - Thanh Trang*

*Người ra đi có nhớ về bến cũ ?  
Chiều mây trắng man mác sâu viễn xứ  
Ngày đi trôi quên câu nói tạ từ  
Này bóng quê đã xa lốt mù !  
Nàng lưng chiều soi sáng bờ sông êm  
Những con thuyền theo sóng chờ trăng lên  
Đời lữ thứ tuy xa mà không quên  
Tình quê thiết tha bao nỗi niềm !  
Có ai về nơi chốn làng quê xưa  
Tháng năm còn chạnh đày hàng dâu thừa ?  
Còn chạnh đày bên sông chuyến đò chờ ?  
Ơi nhớ nhung như sương khói mờ !  
Mây nước muôn trùng khơi  
Người đi đã xa theo dòng đời  
Tranh niềm quê cũ, bến xưa nhớ về khôn người !*



## Viết về bài hát “Bến Xưa”

Xưa giờ tôi vẫn tự nhủ là có làm lời Việt cho những bản nhạc ngoại quốc thì chỉ có hai bài tôi nhắm làm: một là “Les feuilles mortes” của Kosma mà tôi vừa làm xong (tựa đề:

🎵 [Lá Thu Rơi](#)) và bây giờ đến lượt bài “Torna a Surriento”. Thuở nay tôi viết lách tương đối nhanh nhưng riêng đối với bài này thì tôi bị chậm lại vì mấy lý do sau đây: 1/ Tôi chưa đủ thời gian xa quê nhà, xa chốn cũ, để có thể cảm nhận được nỗi lòng của người xa xứ một cách sâu đậm. Khi xưa đi du học thì biết chắc mình sẽ về sau vài năm, do đó chả có việc gì phải nhớ với nhưng một cách giả tạo (Làm Văn Nghệ tôi không quen thói cứ “nặng ra” những cái mà trong lòng mình không thực sự có) Sau hơn 16 năm xa đất nước mà tôi chưa biết ngày nào sẽ thích trở về thì tôi nghĩ là đã có đủ “thâm niên về mặt cảm xúc” để thật sự cảm nhận được sự thể là không chừng cái chuyện xa quê hương mình sẽ là chuyện vĩnh viễn. Tuần vừa qua, một anh bạn cũng trạc tuổi với tôi vừa mới qua đời; và anh ta từ sau 75 đến nay cũng chưa có dịp trở về thăm lại đất nước!

2/ Lời Việt cho bài “Torna a Surriento” đã có 2 tác giả có tiếng ở Việt Nam làm: Ông Mạnh Phát/Viễn Châu và ông Phạm Duy. Cả 2 ông đều viết lời Việt cho bản nhạc ấy (với tựa đề là Trở Về Mái Nhà Xưa) theo cái “scenario” là người tha hương đã trở về quê nhà (🎵 [Anh Ngọc hát lời của Phạm Duy](#) / 🎵 [Hùng Cường hát lời của Mạnh Phát/Viễn Châu](#))

Lời hát bằng tiếng Ý đi theo phần nhạc của De Curtis thì lại là lời của một người đang ở trên quê hương Surriento của mình, mời gọi, nhắn nhủ một người khác đã từng ghé qua đây nên thu xếp để lại có dịp trở về!

Lời Việt do tôi viết là lời hát của một người vẫn còn xa quê, chưa biết ngày nào sẽ trở về!

**Thanh Trang** – tháng 11, 2006

## Viết về bài hát “Torna a Surriento”

Bài hát nổi tiếng khắp thế giới và có từ trên 100 năm này, ta vẫn quen với cái tựa đề tiếng Anh là “Come back to Sorrento”. Giai điệu của nó rất gần gũi với lỗ tai của người Việt Nam, thành thử xưa kia khi nhạc sĩ Mạnh Phát soạn lời Việt dưới tựa đề “Trở về mái nhà xưa” thì thính giả Việt Nam đã thưởng thức bài hát một cách thoải mái, không coi như đồ ngoại quốc. Thời ấy thì người viết mấy dòng này mới khoảng mười hai mười ba tuổi gì đấy, nhưng tôi yêu thích giai điệu nơi nguyên tác cùng lời hát chân chất, giản dị của NS Mạnh Phát đến nỗi mà hôm nay đây khi viết đến đây tôi còn nhớ năm lòng:” ***Chiều nay lê chân bước về quê xưa. Tìm lại mái nhà êm đềm ấm cúng. Ta e gió mưa phai mái lạnh lòng, Chân bước đi nhưng lòng ngập ngừng ! Nhớ những chiều vui ngóng chờ trăng lên. Tiếng sáo diều lơ lửng trời xanh êm. Lòng du khách tuy xa mà không quên, ngàn muôn tiếng tơ trong nắng tàn ! Nhớ cô nàng bơi chiếc thuyền nan xinh. Mắt nhung huyền mái tóc còn xanh xanh. Và say đắm trong đôi mắt dịu hiền. Như chứa chan bao nhiêu mối tình ! Quay gót về làng quê xưa. Ngày thơ ấu reo vui cười đùa. Trạnh lòng thương nhớ, mắt trông phía trời xa. .!”***

Trong ký ức của tôi còn có cả cái bìa của nhà xuất bản An Phú, Bạch Đằng vẽ, bìa in “typo” màu xanh dương, đậm nhạt tùy theo nét vẽ, cảnh một lũ khách mặc bộ đồ Tây đang bước con trên đường quê, dưới con sông nhỏ là một cô thôn nữ đội nón lá đang chèo thuyền bên những khóm sen ! Bấy nhiêu đủ để cho người đọc thấy là tôi yêu thích bài hát ấy đến nhường nào, và kỷ niệm cùng những ấn tượng cũ chúng dai dẳng như thế nào trong tôi ! Chừng vài năm sau đó thì tôi mới bắt đầu nghe bản lời Việt của Phạm Duy! Dưới ngòi bút của người nhạc sĩ này thì phần lời hẳn nhiên là hào hoa và bay bướm hơn ! ***“Về đây khi mái tóc còn xanh xanh. Về đây với mầu gió ngày lang thang. Về đây xác hiu hắt lạnh lòng. Ôi lãng du quay về điêu tàn. Đâu tiếng đàn ngoài hiên mưa? Và đâu bướm tơ, vui cùng mùa? Một mùa Xuân mới, mắt em nắng hào hoa. Về đây nghe tiếng hú hồn mê oan. Về đây lắng trầm khúc nhạc truy hoan. Về đây nhé ! Cắm xong chiếc thuyền hồn. Ôi thoáng nghe dây lòng tiếc đời. Mái tóc nhà lưu luyến vạt trăng xanh. Nếu mưa về yêu lấy hạt long lanh. Chờ mong nắng cho tươi đời xuân xanh. Người xa vắng biết đâu nắm nhà buồn. Đốt ánh đèn in bóng vào rêu xanh. Sẽ thấy cười tan vỡ hồn đêm thanh. Và nghe thấy kiếp xưa bước nhẹ về. Đang khóc than trên đường nào nê. Thôi nhé đừng hoài âm xưa. Giọt mưa đã gieo trên thềm nhà .Người ngồi im bóng... Lắng nghe tháng ngày qua. ”***

Lời hát xưa của NS Mạnh Phát đã làm người quên tên tôi moi ký ức ra nhắc lại. Lời Việt cho bài “Torna a Surriento” của Phạm Duy cận đại và phổ biến hơn nên chỉ cần nhắc qua loa như thế !

Bài “Torna a Surriento” ra đời cách đây 102 năm. Từ bấy đến nay nó đã chu du khắp hoàn cầu. Số người hát nó, số ban nhạc hòa tấu nó thì khỏi cần phải nói; ta miễn đếm ! Thế hệ nay đã lục tuần hẳn còn nhớ dàn nhạc lấy lừng của Mantovani vào thời thập niên từ cuối 50 cho đến đầu 70. Ông Mantovani là người gốc Ý, sau định cư bên Anh Quốc và vào quốc tịch Anh. Ông có một đĩa hát loại “33 tours” ( trong số cả mấy chục đĩa hát lưu truyền khắp thế giới) tựa là “Italia mia”, “Đất Ý của tôi” ! Ông ấy soạn hoà âm cũng như điều khiển dàn nhạc cho cả nghìn bài hát, nhưng riêng đối với bài “Torna a Surriento” thì ông có lần nói: “Cứ mỗi lần nghe lại điệu nhạc này là tôi lại thấy lòng mình xao động”. Ông ấy dùng chữ tiếng Anh “Troubling” để diễn tả nỗi cảm xúc của mình !



Ngày xưa khi nghe lời Việt của bài này thì tôi cứ xem cái tựa nơi nguyên tác tiếng Ý và giả định rằng ý tình trong lời hát tiếng Ý thì chắc cũng chẳng có khác gì với ý tình nơi hai bản lời Việt bên ta ! Nhưng đến khi tò mò tìm hiểu về lai lịch của nó thì tôi đã phát hiện ra những điều rất ư là thú vị ! Nó không có “lãng mạn” như tôi mừng tượng ! Nó không có “chan chứa tình quê” như tôi hình dung. Nó không gọi nên cảnh tác giả xa quê hương bản quán của mình rồi một ngày đẹp giờ trở về quê xưa, hay đang xa quê và mong ngày trở về như tôi hằng nghĩ !

Ngày tôi còn đi du học ở xứ này vào cuối thập niên 60, trong trường Đại Học thấp thoáng có bóng dáng vài sinh viên từ Âu Châu qua. Có hai cậu người Pháp từ Paris, và –ôi

may mắn- có một cô người Ý từ bên Ý qua ! Cô nàng học Y Khoa. Một ngày đẹp giờ tôi tìm cách làm quen. Chuyện cũng dễ thôi ! Quen nhau rồi thì cô ấy mới khám phá ra là tôi cũng biết đánh đàn, mà quan trọng hơn cả là cô ấy thấy tôi thuộc không dưới vài chục bản nhạc của Ý ! Cô ấy tò mò hỏi thì tôi nói là có gì đâu lạ: xứ tôi nằm vùng nhiệt đới, có biển vây quanh suốt một dải trên 2000 km, còn nước Ý thì là một bán đảo, khí hậu ấm áp so với Bắc và Tây Âu cho nên âm nhạc của dân vùng biển thì “chắc đại loại cũng thế !” Tôi giải thích một cách cực kỳ giản dị như vậy ! Cô ấy tò mò muốn nghe nhạc Việt Nam thì tôi lôi bản “Nha Trang” của Minh Kỳ hay “Bên Bờ Đại Dương” của Hoàng Trọng ra đàn cho cô ấy nghe ! Cô nàng gục gặc đầu nói :”Ồ nhỉ, sao mà giống nhạc Ý như thế !” Chẳng biết cô ấy nói thật hay chỉ cốt cho tôi yên tâm ! Nhưng cái chính là tôi lôi ra một lô các bản nhạc của Ý mà tôi thích nhất rồi đề nghị cô ấy dịch nghĩa cho phần lời. Cái gì, chứ còn ở Nashville, Tennessee, Thủ Đô Âm Nhạc “Country Music” của miền Nam Hoa Kỳ, thì có đủ các hiệu sách hiệu đàn để cung cấp mọi thứ nhạc bản phương Tây trên đời này ! Đến cái ngày cô ấy dịch cho tôi xem –bằng tiếng Anh- phần lời của bài “Torna a Sorriento” thì tôi cứ cho là cô ấy đùa ! Khi nhìn lại gương mặt đẹp đẽ, thùy mị và nghiêm trang với mái tóc đen và đôi mắt đen nhánh của cô ấy ( chẳng khác gì một thiếu nữ Việt Nam) thì tôi mới tin chắc là cô ấy không đùa !

Vào Thư Viện của trường Peabody ở bên cạnh trường tôi học, nơi có chương trình về Âm Nhạc, thì lục lọi một hồi cũng lại có thêm lai lịch của bài hát ấy, kèm theo bản dịch bằng tiếng Anh với nghĩa y chang như bản dịch của cô bạn người Ý tôi quen !



## Lai lịch bài hát:

Vào năm 1902, Thủ Tướng Giuseppe Zenardelli của Ý đi viếng thăm, và nghỉ mát ở bờ biển Surriento ! Họ sắp xếp thế nào mà ông này lưu lại ở một khách sạn nơi có một người tên là Ernesto (có nơi ghi là Giambattista) De Curtis đang trông coi việc trang trí nội thất ở cái khách sạn lớn nhất của thành phố đó ! Ngày nay có ai tò mò lên Internet xem ảnh của bờ biển Surriento thì tất nhiên là sẽ thấy cảnh nên thơ như chốn địa đàng.

Thế nhưng ngày ấy thì ở đây nhà cửa tồi tàn, đường xá xuống cấp, cống rãnh tắc tị. Nói chung là tình trạng rất tồi tệ ! Anh De Curtis nọ có tay nghề trang trí nội thất thì tất nhiên là có máu yêu nghệ thuật trong người. Bởi thế mà nếu như anh ta biết đàn hay viết bài hát thì cũng chẳng có gì lạ cho lắm ! Vậy thì lần đó anh ta theo chủ trương “Nghệ Thuật phục vụ dân sinh” ! Chẳng lẽ để cho ông Thủ Tướng đến nghỉ mát ít hôm rồi khăn gói ra đi mà tình trạng của Thành Phố vẫn tồi tàn như xưa ? Anh soạn ngay chớp nhoáng một bài hát để gọi là “mua chuộc tình cảm” của ông Thủ Tướng, tặng ông Thủ Tướng để ông còn “nói vào một tiếng” cho thuộc cấp biết đường mà để mắt đến việc tái thiết và chỉnh trang Surriento! Bài “Torna a Surriento” ra đời!

Surriento nằm trong vùng biển “Napoli” (ta vẫn quen thấy trên bản đồ dưới địa danh là “Naples”). Người viết ở đây xin chép lại nguyên tác phần lời bài hát của Ý, và kể đó là phần dịch thuật mà tôi cố gắng dịch sao cho “thoát” ra được toàn bộ cái ý nơi lời lẽ của nguyên tác ! Người đọc sẽ thấy là nội dung nơi lời của bài hát không “buồn” hay “xa vắng” như ta tưởng. Có tí hóm hỉnh nữa là đàng khác ! Còn như nét tha thiết, luôn luôn gọi cảm nơi nét nhạc thì lại là chuyện khác. Cũng có thể nói: phần nhạc là của riêng tác giả bài hát, còn phần lời là để dành riêng cho bậc “phụ mẫu chi dân” để ông ta còn đóai hoài đến bầy con đỏ! Công tư đôi bề vẹn toàn và xòng phẳng ! Nhưng đàng nào thì cũng để người đọc tự thẩm định lấy:

## TORNA A SURRIENTO

Vide ‘o mare quant’è bello.  
Spira tantu sentimento,  
Comme tu a chi tiene mente,  
Ca scetato ‘o faie sunnà.  
Guarda, guá, chisto ciardino.  
Siente, sié sti sciure arance,  
Nu profumo accussì fino  
Dinto ‘o core se ne va.

E tu dice: “Í parto, addio!”  
T’alluntane a stu core,



Da sta terra de l'ammore  
Tiene 'o core 'e nun turnà?  
Ma nun me lassà,  
Nun darne stu turmiento!  
Torna a Surriento,  
Famme campà!

Vide 'o mare de Surriento,  
Che tesoro tene 'nfunno,  
Chie ha girato tutto 'o mummo  
Nun l'ha visto comm'a ccà.  
Guarda attorno sti Sserene,  
Ca te vonno tantu bene  
Te vulessero vasà.

E tu dice: "Í parto, ađio!"  
T'alluntane a stu core,  
Da sta terra de l'ammore  
Tiene 'o core 'e nun turnà?  
Ma nun me lassà,  
Nun darne stu turmiento!  
Torna a Surriento,  
Famme campà!

*Lời: Giambattista De Curtis/ Nhạc: Ernesto De Curtis*

1.

***Xin hãy nhìn ra biển kia ! Đẹp biết là bao !  
Sao mà nó gọi trong ta những cảm xúc mạnh mẽ đến thế !  
Mà cũng chả khác gì nguồn xúc cảm anh gieo vào lòng biển khơi  
bởi nó cũng nghĩ về anh !  
Anh khiến cho nó mộng mơ ngay khi nó còn thức giấc ! (1)***

***Nhìn kia, hãy nhìn những thửa vườn kia !  
Hãy ngửi mùi hoa từ những cây cam đó !  
mùi hương thanh khiết đến độ  
nó đã thẳng vào lòng anh !***

***Ấy thế mà anh nói : "Tôi ra đi đây, xin giã từ !"  
Anh lìa xa tấm lòng này !  
Anh lìa xa mảnh đất của thương yêu này !***

**Anh có chắc là không cảm thấy rồi có ngày sẽ quay trở lại nơi đây hay sao anh ?  
Nhưng mà này, đừng bỏ tôi nhé !  
Đừng làm cho tôi đau buồn như thế nhé !  
Hãy trở lại Surriento  
Cho tôi có cái lẽ để mà sống !**

**(1) Chú thích của người dịch: Ý là khi biển xô xao gợn sóng thì là nó “thức” còn khi nó lặng im thì là nó “ngủ” !**

2.

**Hãy nhìn ra biển Surriento kia !  
với ngân ấy của báu dưới đáy sâu.  
Ngay cả những ai từng chu du khắp địa cầu  
cũng chưa từng thấy cái gì đẹp đẽ như vậy !**

**Hãy nhìn quanh mà xem những nàng ngư nữ kia ! (1)  
Họ nhìn anh như thể anh đã hấp hồn họ  
Họ yêu anh đến thế  
Họ ước ao được hôn anh**

**Ấy thế mà anh (đành lòng) nói câu: ”Tôi đi đây, xin giã từ !**

(Trở lại như ở cuối đoạn 1, sau câu :”..... xin giã từ”, và hết.)

(1) Chú thích của người dịch: Tất nhiên những “ngư nữ” kia cũng chẳng ai khác hơn là các cô gái Ý lượn lờ dọc theo bãi biển!

(Thanh Trang, dịch nghĩa từ bản tiếng Anh của một anh bạn người Ý)

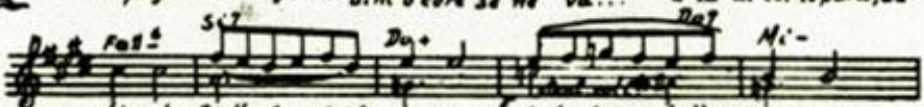
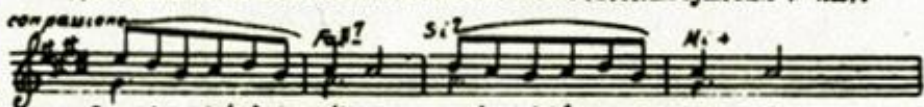
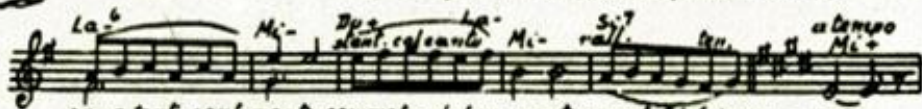
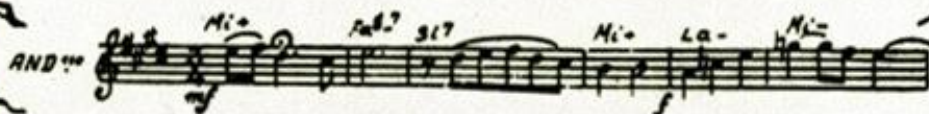
**Thanh Trang**

Nam Cali., cuối mùa Hạ 2004

# Torna a Surriento

Verdi di G. B. DE CURTIS

Musica di E. DE CURTIS



- mien-to! *Torna a Surrien - to. . . famme cam-pà!* D.C.  
Torna a Surriento (Mandolino-fesa)



**Mời nghe: Torna A Surriento & Trở Về Mái Nhà Xưa**  
do một số ca nhạc sĩ và dàn nhạc thế giới trình bày

1. Hòa tấu: 🎵 **Mantovani Orchestra**
2. Tiếng hát: 🎵 **Andrea Bocelli**
3. Hòa tấu mandolin & guitar: 🎵 **Baldassari-Jezzro**
4. Tiếng hát: 🎵 **Trần Thái Hòa & Ngọc Hạ**
5. Hòa tấu saxo: 🎵 **Lê Tấn Quốc**
6. Tiếng hát: 🎵 **Christina Fontanelli** (tiếng Ý)
7. Độc tấu piano: 🎵 **Giovanni Marradi**
8. Tiếng hát: 🎵 **Elvis Presley** (tiếng Anh – Surrender)
9. Hòa tấu: 🎵 **James Last Orchestra**
10. Tiếng hát: 🎵 **Milva** (tiếng Ý)
11. Hòa tấu: 🎵 **Aurora Orchestra**
12. Tiếng hát: 🎵 **Tam ca nam & Andre Rieu Orchestra**
13. Độc tấu accordeon: 🎵 **Antonio Mancini**
14. Tiếng hát: 🎵 **Zizi Possi** (tiếng Ý)
15. Hòa tấu: 🎵 **Orchestra Napoletana Di Jazz**
16. Tiếng hát: 🎵 **Vũ Khanh**
17. Song tấu piano & violin: 🎵 **F. Vozzella-C. Di Meo**
18. Tiếng hát: 🎵 **Lệ Thu**
19. Độc tấu guitar: 🎵 **Arnauld Parcham**
20. Ban hợp ca 🎵 **Meninas Cantoras de Petrópolis**

21. Hòa tấu: 🎵 **Michel Legrand Orchestra**

22. Tiếng hát: 🎵 **Dean Martin** (Take me to your arms)

23. Tiếng hát: 🎵 **Josef Locke** (Come Back to Sorrento)

\*\*\*\*\*

### **Come Back to Sorrento / Lyrics: Claude Aveling (1911)**

**Hear the music of the waters  
Vows of tender passion sighing  
Like thy heart to which go flying  
All my thoughts in wakeful dream**

**See the lovely dewy garden  
Breathing orange perfumed greeting  
Nought can set my heart a beating  
Like the fragrance of its bloom**

**Now I hear that thou must leave me  
Thou and I must soon be parted  
Canst thou leave me broken hearted  
Wilt thou never more return**

**Then say not good-bye  
Come back again beloved  
Back to Sorrento or I must die**

### **“Surrender” (Torna A Surriento) / Lyrics: Doc Pomus & Mort Shuman**

**When we kiss my heart’s on fire  
Burning with a strange desire  
And I know, each time I kiss you  
That your heart’s on fire too**

**So, my darling, please surrender  
All your love so warm and tender  
Let me hold you in my arms, dear  
While the moon shines bright above**

**All the stars will tell the story  
Of our love and all its glory  
Let us take this night of magic  
And make it a night of love**

**Won't you please surrender to me  
Your lips, your arms, your heart, dear  
Be mine forever Be mine tonight**

## **Take Me In Your Arms (Torna A Surriento) / Lyrics: Joe Lilley**

**Once upon a lovely time  
Many million dreams ago  
Once there was a man in love dear  
Many million dreams ago**

**Once he thought he had a sweetheart  
Then he broke the golden rule  
Never take your love for granted  
Wise men often play the fool**

**Now he'd like to say I'm sorry  
Can't you see within his heart  
Without you there's no tomorrow  
Why should true love have to part**

**Take me in your arms  
I promise to be true  
Never again I'll stray  
Away from you**

**Take me in your arms  
I promise to be true  
Never again I'll stray  
Away from you**

## Một số Youtube về Surriento (Sorrento)

■ [Sorrento](#) – The World of Travel ■ [Sorrento, Italy](#) – Hoosier Tim

■ [Sorrento, Italia](#) ■ [Sorrento, Italy](#)- Walking tour



2 thành phố Naples (Napoli) và Sorrento (Surriento) trong vịnh Naples

